

Avalent>Kohtumenetlused>Tsiivilasjad>Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Poola

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Poolas menetletakse tsiviilasju üldkohtutes (*sądy powszechne*) ja Poola kõrgeimas kohtus (*Sąd Najwyższy*) (vt „Kohtukorraldus liikmesriikides – Poola“), välja arvatud juhtudel, mil need kuuluvad erikohtute pädevusse.

Kohtualluvust käsitlevad sätted sisalduvad tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Kodeks Postępowania Cywilnego*) artiklites 16–18 ja artiklites 27–46.

Rajoonikohtutes (*sądy rejonowe*) arutavad tsiviilasju järgmised kolleegiumid:

tsiviilkolleegium;

perekonna- ja alaealiste asjade kolleegium (perekonnaasjade kohtud, *sądy rodzinne*) – perekonna- ja eestkostesjad, alaealiste moraalse rikutuse ja nende sooritatud karistatavate tegudega seotud kohtuasjad, alkoholi-, narkootikumide või psühhotropsete ainete sõltlaste ravi puudutavad kohtuasjad ning muud kohtuasjad, mis kuuluvad muude õigusaktide kohaselt eestkostekohtu pädevusse;

töövaidluste ja sotsiaalkindlustuskolleegium (töökohtud, *sądy pracy*) – tööõiguse ja sotsiaalkindlustusega seotud kohtuasjad;

kaubanduskolleegium (kaubanduskohtud, *sądy gospodarcze*) – majandusüksustevahelised äritegevust puudutavad äriõigusealased ja tsiviilvaidlused, ettevõtjatevahelisi suhteid või partnerlussuhteid käsitlevad kohtuasjad, äriühingute juhatuse liikmete vastu algatatud kohtuasjad, mis puudutavad juhatuse liikmete poolt riiklikule kohturegistrile esitatud valeandmetega seotud nõudeid; majandusüksuste vastu algatatud kohtuasjad seoses keskkonnakahju tekitamise lõpetamise määru tegemisega ning pankrotiasjad;

kinnistusosakond – kinnistusregistri pidamine ja muude kinnistusameti toimingutega seotud tsiviilasjade menetlemine.

Poola regionaalsetes kohtutes (*sądy okręgowe*) on samasugused kolleegiumid, välja arvatud kinnistusosakond ning perekonna- ja alaealiste asjade kolleegium. Poola regionaalsetes kohtutes on perekonnaasjade kolleegium, mis menetleb eelkõige lahutus-, lahuselu- ja lahuselu lõpetamise asju, abielu kehtetuks tunnistamise, abielu või selle puudumise tuvastamise asju ning välisriikide kohtute otsuste täitmisele pööramise tunnistamise küsimusi perekonnaasjades.

Lisaks sellele kuuluvad Varssavi regionaalse kohtu struktuuri järgmised üksused:

konkurentsi- ja tarbijakaitsekohus (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), mille pädevusse kuuluvad monopoolse tegevuse ärahoidmisega seotud kohtuasjad ning energeetikavaldkonna reguleerimisega seotud kohtuasjad;

ühenduse kaubamärgi ja tööstusdisainilahenduste kohus (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), mis lahendab kohtuvaidlusi, mis puudutavad tööstusdisainilahenduste ja kaubamärkide õiguste rikkumist, võimalikku rikkumist või rikkumise puudumist, ühenduse disainilahenduse kehtetuks tunnistamist, kaubamärgi aegumist või kehtetuks tunnistamist ning kaubamärgi õiguste rikkumise mõju.

1. jaanuaril 2010 määrati Lublini kohalik kohus pädevaks lahendama teiste kohalike kohtute pädevusse kuuluvaid elektrooniliste vahendite kaudu kohtusse antud kohtuasju, mis on seotud maksetega.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Üldjuhul on kohalike kohtute pädevuses lahendada esimese astmena tsiviilasju. **Rajoonikohtute** (*sądy rejonowe*) pädevusse kuuluvad kõik kohtuasjad, välja arvatud need, mis kuuluvad seaduse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 16 ja 507) alusel regionaalsete kohtute pädevusse.

Regionaalne kohtud (*sądy okręgowe*) on pädevad lahendama esimese astmena tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 17 loetletud asju, mis puudutavad järgmist:

1) mittevaralised õigused ja nende õigustega kaasnevad omandinõuded, välja arvatud

lapse põlvnemise tuvastamine või vaidlustamine, isaduse omaksvõtu tühistamine ja lapsendamise tühistamine;

2) **autoriõiguse** ja sellega kaasnevate õiguste kaitse ning **leituste, kasulike mudelite**, tööstusdisainilahenduste, kaubamärkide, geograafiliste tähistega ja integraallülituste topoloogia ning muud intellektuaalomandiõiguse kaitsega seotud kohtuasjad;

3) **ajakirjandusseaduse** alusel esitatud nõuded;

4) varalised õigused, kui vaidluse eseme väärtus ületab 75 000 zlotti, välja arvatud kohtuasjad, mis on seotud **hoolduskohustusega, valduse rikkumisega, abikaasade varalahususe kehtestamisega, kinnistusregistri andmete vastavusse viimisega** tegeliku õigusliku seisundiga ning **elektrooniliste vahendite kaudu kohtusse antud maksetega** seotud kohtuasjad;

5) majandusüksuste jagamise kohta kohtuotsuse tegemine vastava otsuse asemel;

6) juriidiliste isikute juhtorganite ja selliste organisatsiooniliste üksuste otsuste kehtetuks tunnistamine, tühistamine ja nende puudumise tuvastamine, mis ei ole juriidilised isikud, kuid kellele on seadusega antud juriidilise isiku staatus;

7) ebaausa konkurentsi ärahoidmine ja selle vastu võitlemine;

8) **ebaseaduslikust lõplikust kohtuotsusest tingitud kahju** hüvitamine;

9) isikuandmete kaitse õigusnormidest tulenevate õiguste rikkumisega seotud nõuded.

Lisaks sellele kuuluvad **regionaalsete kohtute** pädevusse näiteks:

1) teovõimetusega seotud kohtuasjad;

2) riigiettevõtete tegevust puudutavate vaidluste lahendamine, mis on tekkinud ettevõtte juhatuse ja direktori vahel, ettevõtte juhtorganite ja asutavate organite vahel ning juhtorganite ja ettevõtte üle järelevalvet teostava organi vahel;

3) välisriigi kohtute otsuste tunnistamine ja nende täitmisele pööramine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 11481 ja 11511).

Omandiõigusega seotud asjades on hageja kohustatud täpsustama hagiavalduses vaidluse eseme väärtuse, välja arvatud juhul, kui vaidluse esemeks on juba kindel rahasumma.

Rahaliste nõuete puhul on vaidluse eseme väärtuseks konkreetne rahasumma ka juhul, kui nõue esitatakse muu nõude alternatiivina.

Muudes varaga seotud asjades on hageja kohustatud täpsustama vaidluse eseme väärtuse, nimetades asjaomase rahasumma hagiavalduses vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitele 20–24.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Vt punkt 2.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Poola tsiviilkohtumenetluse seadustikus eristatakse nelja liiki kohtualluvust: üldine (artiklid 27–30), valikuline (artiklid 31–37), erandlik (artiklid 38–42) ja erikohtualluvus (artiklid 43–46).

Territoriaalset kohtualluvust kirjeldatakse põhjalikult punktides 2.2.1–2.2.3.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldine territoriaalne kohtualluvus

Hagi tuleb esitada sellele esimese astme kohtule, mille tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 27).

Tsiviilseadustiku artikli 25 kohaselt on füüsilise isiku alaline elukoht asula, kus isik viibib kavatsusega viibida seal alaliselt. Kui kostja ei ela Poolas, määratakse üldine kohtualluvus tema viibimiskoha alusel ja kui see pole teada või ei asu Poolas, tuleb hagi esitada kostja viimase alalise elukoha järgsele kohtule Poolas.

Hagid riigikassa vastu tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on asjast puudutatud üksuse registreeritud asukoht. Kui riigikassat esindab Poola Vabariigi finantsprokuratuur (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), tuleb hagi esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub selle finantsprokuratuuri haru registreeritud asukoht, mis vastutab asjast puudutatud üksuse eest.

Hagid teiste juriidiliste isikute ja muude üksuste vastu, mis ei ole juriidilised isikud, tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on nende isikute registreeritud asukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 30).

2.2.2 Erandid

Vt punkt 2.2.2.1.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Valikuline territoriaalne kohtualluvus võimaldab hagejal kohut teatavatel juhtudel valida. Hageja võib esitada hagi üldise pädevusega kohtule või mõnele muule tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 32–371 täpsustatud kohtule.

Valikuline territoriaalne kohtualluvus nähakse ette asjades, mis puudutavad järgmist:

elatisnõuded ja lapse põlvnemise tuvastamine ning sellega seotud nõuded – hagi võib esitada õigustatud isiku elukoha järgsele kohtule;

omandiõuded majandusüksuse vastu – hagi võib esitada majandusüksuse peakontori või filiaali asukoha järgsele kohtule, kui nõue on seotud peakorteri või filiaali tegevusega. Seda ei kohaldata siiski juhtudel, kus seaduse kohaselt esindab riigikassat finantsprokuratuur;

lepingu olemasolu tuvastamine, lepingu täitmine, lõpetamine või kehtetuks tunnistamine ning lepingu täitmatajätmisest või nõuetekohasest täitmatajätmisest tuleneva kahju hüvitamine – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub vaidlusaluse lepingu täitmise koht; kahtluse korral tuleb esitada lepingu täitmise kohta kinnitav dokument;

lepinguvälise kahju nõuded – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas kahju tekitanud sündmus aset leidis;

asjaga tegelemise eest tasumisele kuuluva summa maksmine – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas esindaja asjaga tegeles;

kinnisasja üürile- või rendileandmisega (*najem* või *dzierżawa*) seotud nõuded – hagi võib esitada kinnisasja asukoha järgsele kohtule;

nõuded lihtveksli või tšekiga kohustuse võtnud isiku vastu – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub maksekoht. Mitu lihtveksli või tšekiga kohustuse võtnud isikut võib kaevata koos kohtusse, mille tööpiirkonnas asub maksekoht, või üldise pädevusega kohtusse, mille tööpiirkonnas asub vekslid või tšeki aktsepteerinud maksja või selle väljaandja asukoht;

tööõigusega seotud asjad – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas tööd tehakse, tehti või pidi tehtama, või kohtule, mille tööpiirkonnas asjaomane asutus, ettevõtte vms asub (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 461 lõige 1).

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kohtu ainupädevus (erandlik kohtualluvus) tähendab seda, et asja võib arutada ainult seadustikus kindlaks määratud kohus. Erandlik kohtualluvus nähakse ette asjades, mis puudutavad järgmist:

omandiõigus või muud asjaõigused kinnisasja suhtes ning kinnisvara valdamise seotud küsimused – hagi võib esitada ainult kinnisasja asukoha järgsele kohtule; kui vaidluse ese on maa servituut, määratakse kohtualluvus kindlaks koormatud kinnisasja asukoha järgi;

pärimine, pärandi sundosa ning annak, surma puhuks tehtavad korraldused – hagi võib esitada ainult testaatori viimase hariliku viibimiskoha järgsele kohtule ja kui testaatori elukohta Poolas ei ole võimalik kindlaks teha, siis pärandi või selle osa asukoha järgsele kohtule;

ühistu, ühingu, äriühingu või sidusühingu liikmesus – hagi võib esitada ainult registreeritud asukoha järgsele kohtule;

abiellulised suhted – hagi võib esitada ainult kohtule, mille tööpiirkonnas abikaasad viimati elasid, kui see on endiselt vähemalt ühe abikaasa alaline elukoht või harilik viibimiskoht. Sellise aluse puudumisel on ainupädev kohus kostja alalise elukoha järgne kohus ja kui puudub ka see alus, siis hageja alalise elukoha järgne kohus;

vanemate ja laste ning lapsendaja ja lapsendatava suhted – hagi võib esitada ainult hageja alalise elukoha järgsele kohtule, tingimusel et puudub põhjus hagi esitamiseks üldise kohtualluvuse sätete alusel.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Erikohtualluvus tähendab seda, et kohtualluvust võib eriseadustes kindlaks määratud juhtudel tõlgendada erinevalt.

Õigus kohut valida on antud hagejale.

See kehtib juhul, kui mitme kohtu pädevus on õigustatud või kui hagi on esitatud mitme poole vastu, kelle puhul on üldise kohtualluvuse sätete kohaselt pädevad asja arutama eri kohtud. Sama kehtib ka juhul kui kinnisasi, mille alusel kohtualluvust määratakse, asub mitme kohtu tööpiirkonnas.

Õigus kohut valida on antud mõlemale poolele kokkuleppe või ühise taotluse alusel.

Pooled võivad kirjalikult kokku leppida, et annavad juba tekkinud vaidluse või kindlaks määratud õigussuhtest tulevikus tuleneda võivad vaidlused lahendada esimese astme kohtule, millel ei ole seaduse kohaselt territoriaalset pädevust. See kohus on sellisel juhul ainupädev, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud või kui hageja ei ole esitanud hagiavaldust elektrooniliste vahendite kaudu maksetega seotud asjas. Pooled võivad kirjaliku kokkuleppena ka piirata hageja õigust valida nende vaidluste puhul mitme pädeva kohtu vahel.

Pooled ei saa erandlikku kohtualluvust siiski muuta.

Kohtualluvust käsitlevad kokkulepped peavad olema kirjalikus vormis. Kokkulepped võivad olla materiaaõigusliku kokkuleppe osa (kohtualluvuse klausel) või iseseisvad kokkulepped.

Tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse asjades võib pädev kohus poolte ühisel taotlusel anda kohtuasja üle teisele samasugusele tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse küsimustega tegelevale kohtule, kui see on otstarbekas.

Pädeva kohtu määrab kõrgema astme kohus või ülemkohus.

Kui pädev kohus ei saa takistuse tõttu asja arutada ega võtta muid meetmeid, määrab kõrgema astme kohus uue kohtu. Selline määramine on põhjendatud üksnes selliste takistuste puhul, mille tõttu pole võimalik asja arutada, nt kohtuniku taandamine või vääramatu jõud.

Ülemkohus on kohustatud määrama kohtu, kelle poole tuleb pöörduda, kui territoriaalset kohtualluvust ei ole võimalik kohtuasja asjaolude põhjal seadustiku kohaselt kindlaks määrata (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 45).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Erikohtud on halduskohtud (*sądy administracyjne*) ja sõjakohtud (*sądy wojskowe*).

Sõjakohtute tööd reguleeritakse 21. augusti 1997. aasta sõjakohtute seadusega (*Prawo o ustroju sądów wojskowych*). Üldjuhul arutavad need kohtud Poola relvajõudude kriminaalasju. Muud kohtuasjad võib anda nende lahendada üksnes seadusega.

Halduskohtute tööd reguleeritakse 25. juuli 2002. aasta halduskohtute seadusega (*Prawo o ustroju sądów administracyjnych*). Halduskohtud mõistavad õigust, valvates riiklike haldusasutuste tegevuse järele ning lahendades kohalike omavalitsuste ja valitsusasutuste vahelisi pädevust ja võimupiire käsitlevaid vaidlusi. Erandjuhtudel võib halduskohus teha riiklike haldusasutuste tegevuse järele valvamise kohustuse raames otsuse ka tsiviilasjas.

Viimati uuendatud: 08/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.